

Vreme: 23.07.2026 00:31

Medij: radar.nova.rs

Link: <https://radar.nova.rs/politika/analiza-bcbp-opozicija-vucic-studenti-eu/>

Autori: Srđan Cvijić

Teme: Evropska komisija

Naslov: Slom režima ili diktatura

15185

Dva scenarija razrešenja krize u Srbiji U vremenima u kojim ima mnogo političkog "pumpanja", pokušali smo da napravimo korak unazad i razdvojimo ono čemu se mnogi, uključujući i nas same, nadaju, od onoga što je zaista delovalo verovatno. Bila je to hladna procena odnosa snaga: šta može demokratski blok, koliko je režim spreman da ide daleko i dokle će Evropska unija tolerisati vlast koja gazi po ustavu i zakonima, ali obećava stabilnost.

Nova analiza BCBP-a, objavljena ovih dana, podvlači crtu iza proteklog perioda. Pokazalo se da se nijedan od četiri scenarija nije ostvario u čistom obliku. Nije došlo do dogovorene demokratske tranzicije uz posredovanje Evropske unije. Nije došlo ni do sloma režima, ali ni do potpunog skliznuća u otvorenu diktaturu. Srbija je ostala između tih krajnosti, u političkom ćorsokaku koji se pokazao otpornijim nego što su očekivali i optimisti i pesimisti.

Najvažniji zaključak nove studije nije, međutim, da smo bili u pravu. Važnije je to što se promenio odnos snaga. Vlast je ponovo preuzela inicijativu. Niti je pobedila, niti izgubila, ali je ponovo počela da određuje ritam: kada će biti izbori, kada će nuditi dijalog, kada će pojačati represiju, a kada će pustiti novu priču o stabilnosti, investicijama i evropskom putu, kada o istorijskom bratstvu sa Rusijom ili čeličnom partnerstvu sa Kinom.

U prvim mesecima protesta, sve do 15. marta 2025, vlast je uglavnom odgovarala na poteze svojih protivnika. Studenti su nametali teme i pomerali političku agendu. Danas je situacija obrnuta. Vučić ponovo drži štopericu i startni pištolj. On određuje trenutak u kojem će raspisati izbore i računa da će vreme učiniti ono što represija sama nije uspeła: pretvoriti energiju u zamor, a nadu u osećaj da se ništa ne može promeniti.

Moderni autoritarni režimi u početku pobeđuju tako što deo građana ubede da su u pravu. Kasnije opstaju tako što protivnike ubede da je promena nemoguća, kao i da ozbiljna alternativa ne postoji, šta se manifestuje pre svega predanim radom na podsticanju svađa u opozicionim redovima. Zato je vreme jedan od njihovih najvažnijih resursa.

Ali vlast nije sama vratila inicijativu. Pomogla joj je razjedinjenost demokratskog bloka. Antirežimski front i dalje nema zajedničku političku strategiju. Studenti, udruženja građana, opozicione stranke, aktivisti i različite društvene grupe mogu pojedinačno da mobilišu ljude, ali još nisu pretvorili taj potencijal u usaglašeni plan. Dok se javno raspravlja ko je dovoljno čist, ko je kontrolisan, ko je ruski a ko zapadni igrač, ko ima pravo da govori i ko će biti na listi, režim dobija ono što mu je najpotrebnije: vreme.

To ne znači da su razlike nevažne niti da se jedinstvo može naprosto obznanimiti. Ono se stvara, gradi i gaji. Ali znači da razjedinjenost više nije samo slabost opozicije. Postala je politički resurs vlasti. Režimu nije potrebno da ga većina voli, to više nije ni moguće. Novo istraživanje javnog mnjenja BCBP-a pokazuje da se 47 procenata građana protivi režimu dok ga samo 35 procenata podržava. Dovoljno mu je da većina koja želi promenu ne uspe da se dogovori kako do nje da dođe pa da se ovi procenti ne pretoče u parlamentarnu većinu.

U tome važnu ulogu igra i Evropska unija. Odluka država članica da ni ovog leta ne otvore klaster 3, kao

Vreme: 23.07.2026 00:31

Medij: radar.nova.rs

Link: <https://radar.nova.rs/politika/analiza-bcbp-opozicija-vucic-studenti-eu/>

Autori: Srđan Cvijić

Teme: Evropska komisija

Naslov: Slom režima ili diktatura

i saga oko izbora REM-a, odvijaju se paralelno sa najavama Vučićeve ostavke i sve očiglednijom predizbornom kampanjom vlasti. U Srbiji se, međutim, evropska politika i dalje posmatra kroz ključaonicu: vidi se samo ono što se neposredno odnosi na nas, dok šira računica ostaje van vidokruga.

Evroskeptični protivnici vlasti, ali i mnogi proevropski građani, u odluci Saveta EU da ne otvori klaster 3 ne vide konačno priznanje da demokratija u Srbiji ubrzano nazaduje. Umesto toga, pažnju usmeravaju na preporuku Evropske komisije da se klaster 3 otvori, i zgražavaju se nad njenim apologetskim tumačenjem "napretka" Srbije. Birači SNS-a, s druge strane, čuju ono što im servira režimska medijska mašina: da je Srbija ponovo žrtva dvostrukih standarda i svojih "istorijskih neprijatelja" Bugara i Hrvata.

Posmatrano sa strane, duboko podeljena Srbija o EU govori skoro jednim glasom. Zato pravo pitanje više nije zašto Srbija nije otvorila klaster 3, već šta EU danas uopšte želi da postigne svojom politikom prema Srbiji.

U Evropi je sazrela svest da Srbija ne ispunjava osnovne političke kriterijume na kojima Unija počiva. Oni znaju da je pravosuđe dodatno potčinjeno režimu, da izborni uslovi ostaju duboko problematični, da je medijski pluralizam sveden na groteskni minimum, i da institucije funkcionišu kao produžena ruka izvršne vlasti. Od početka studentskih protesta u novembru 2024. o tome se u Briselu govori otvorenije nego ranije.

Pa ipak, evropska politika nije postala odlučnija. Postala je opreznija. Iz ugla Berlina, Pariza ili kancelarije Ursule fon der Lejen, Vučićev režim liči na kamenčić u cipeli. Evropa se suočava sa ratom u Ukrajini, tektonskim promenama u odnosima sa SAD, ratom na Bliskom istoku i usponom Kine. Naspram tih problema, Srbija izgleda kao neprijatnost sa kojom se može hodati još malo. Kako je umeo iritantno da ponavlja poslednji ambasador SAD u Srbiji Kris Hil, "ipak vi niste Severna Koreja".

Iz Srbije metafora kamenčića u cipeli izgleda drugačije. Mi nismo onaj koji hoda. Mi smo u toj cipeli. Kada evropski lideri odluče da problem može da sačeka još jedan njihov samit, kamenčić ne bode njih u stopalo nego nas udara u glavu.

Posmatrano iz Brisela, proteklih godinu dana zaista liči na postepeno pooštrevanje odnosa. Evropski parlament usvojio je veoma kritične rezolucije i izveštaje. Uskraćivanje sredstava iz Plana rasta postalo je gotovo izvesno. Komesarka Marta Kos razgovara sa rektorom Univerziteta u Beogradu Vladanom Đokićem, što bi doskoro bilo nezamislivo.

Ali gotovo jednako je važno ono što Evropska unija nije uradila. Nije upotrebila najjače instrumente političkog pritiska. Nije ozbiljno razmatrala ciljane mere protiv odgovornih za najteža kršenja ljudskih prava, kao što je činila u Gruziji. Evropska komisija i najveće članice istovremeno su, zarad geopolitičkih razloga i privida napretka proširenja, zažmurile pred dramatičnim urušavanjem demokratije. Pritisak je povećan, ali računica suštinski nije promenjena.

Evropska politika prema Srbiji nalazi se u zamci između dve logike. Prva je politika proširenja: napredak bi trebalo da zavisi od reformi. Druga je geopolitička logika sveta posle ruske agresije na Ukrajinu i povratka Donalda Trampa u Belu kuću: stabilnost Balkana se u Evropi ponovo tretira kao strateški cilj. Kada se te dve logike spoje, nastaje politika koju danas gledamo. Evropa zna da Srbija ne ispunjava uslove, ali se plaši posledica otvorenog sukoba sa Vučićem. Zato više ne pokušava da reši srpsku krizu. Pokušava da njome upravlja.

Još jedan nalaz novog istraživanja javnog mnjenja BCBP-a dobro ilustruje cenu takve politike. Dve trećine građana koji žele članstvo Srbije u Evropskoj uniji protive se sadašnjoj vlasti. Među pristalicama SNS-a i njegovih partnera, evropske integracije podržava jedva četvrtina. Podrška EU pritom je najveća među mladima, upravo onima koji su glavni društveni oslonac protesta.

Zato je izjava ministra za evropske integracije Nemanje Starovića briselskom Politiku da bi neotvaranje klastera 3 bilo "poklon antievropskim snagama u Srbiji" gotovo savršeno ironična. Pod tim antievropskim snagama on, praktično, opisuje sopstveno biračko telo. Godinama je podrška evropskim integracijama najslabija među glasačima vlasti, a najveća među građanima koji joj se protive.

U tome se vidi dvoličnost politike SNS-a prema Evropi. U Briselu se govori jezikom reformi, stabilnosti i evropske budućnosti. U Srbiji se svakodnevno proizvode antievropski narativi, tabloidi vode kampanje protiv država članica, a evropske institucije postaju neprijateljski centri moći čim izgovore nešto što vlasti ne odgovara. Kada evropski zvaničnici hvale vlast, Evropa je partner. Kada je kritikuju, postaje neprijatelj.

Taj raskorak nije samo pitanje političke nedoslednosti. On menja i samu društvenu potporu evropske ideje u Srbiji. Ljudi koji su godinama verovali da članstvo u EU znači makar minimalnu zaštitu institucija, slobodnih izbora i javne reči gledaju kako evropski lideri sa Vučićem razgovaraju kao sa jedinim i nezamenjivim partnerom. Režim iz toga izvlači dvostruku korist: pred sopstvenim biračima može da

Vreme: 23.07.2026 00:31

Medij: radar.nova.rs

Link: <https://radar.nova.rs/politika/analiza-bcbp-opozicija-vucic-studenti-eu/>

Autori: Srđan Cvijić

Teme: Evropska komisija

Naslov: Slom režima ili diktatura

nastavi kampanju protiv Evrope, a pred Briselom da se predstavlja kao jedina opcija za dugo očekivani geopolitički zaokret Srbije.

Ako EU nastavi da spušta kriterijume da bi sačuvala saradnju sa režimom i sprečila Srbiju da, kako često čujem od evropskih sagovornika, "u potpunosti sklizne u Putinov zagrljaj", neće pridobiti birače vlasti. Njihov odnos prema Evropi već određuje propaganda režima. Ali izgubiće upravo one građane koji su decenijama bili njen najvažniji društveni oslonac u Srbiji.

Tom problemu doprinose i pojedini potezi studentskog pokreta, poput memoranduma o Kosovu ili vidovdanskog skupa u Kraljevu. Oni možda imaju smisla kao nekakav odgovor na režimsku propagandu u Srbiji, ali u delu evropske javnosti hrane skepsu prema demokratskim promenama kod nas. Na skupu evropskih donosilaca odluka, održanom svega nekoliko dana posle izbijanja "afere Milić", gotovo niko me nije pitao o mafijaškom ubistvu u restoranu "27". Pitanja su se, na moju veliku frustraciju, vrtela oko studentskog memoranduma o Kosovu.

U tim krugovima sve češće se postavlja pitanje da li bi oni koji dođu posle Vučića bili demokratskija i proevropskija alternativa. Režimski emisari, poput Starovića, tu dilemu pažljivo podgreavaju, predstavljajući svaku promenu vlasti kao srpsku verziju Iranske revolucije iz 1979: pad autoritarnog poretka navodno bi otvorio vrata još radikalnijim, nacionalističkim i proruskim snagama.

Ipak, činjenica da je vlast ponovo preuzela politički ritam ne znači da je kriza završena. Naprotiv, kriza je postala način upravljanja. Represija nije nestala, već je selektivnija. Pritisci na studente, univerzitete, aktiviste, novinare, civilno društvo i opozicione političare pažljivo su dozirani. U nedostatku masovnih uličnih protesta i blokada, cilj više nije velika demonstracija sile, nego održavanje protivnika u stalnoj neizvesnosti i iscrpljivanju.

Građani se drže u stanju iščekivanja: hoće li biti izbora, kada i kojih, hoće li biti novih hapšenja, dijaloga, hoće li biti više Evrope ili Rusije. U takvom stanju politička energija ne nestaje odjednom. Troši se kap po kap, svakodnevnim odlaganjem, razočaranjem i zamorom. Ako ljudi klonu duhom, nije potrebno da zavole režim. Dovoljno je da prestanu da veruju da je promena moguća.

Zato naredni izbori mogu biti najvažniji politički događaj u Srbiji od 5. oktobra 2000. Pitanje kada će Vučić podneti ostavku i da li će zemlja prvo u predsedničku ili istovremeno i u parlamentarnu kampanju, ili obrnuto, manje je važno od konteksta u kojem će građani izaći na birališta. Izbori više nisu samo izbori. Oni će odlučivati da li kriza ulazi u novu, nasilniju fazu ili dobija priliku za mirno institucionalno rešenje.

Izbori u Srbiji iz ciklusa u ciklus postaju sve opasniji. Nasilje, tenzije, pritisci, zastrašivanje, incidenti i gotovo rutinska izborna krađa pokazuju da režim nema nameru da mirno prihvati mogućnost gubitka vlasti. Izbori održani 29. marta u deset opština bili su pokazna vežba kako bi mogli izgledati nacionalni izbori. Režim se u prethodne dve godine organizovao za nasilni opstanak na vlasti. Jedna od prethodnih publikacija BCBP-a pokazuje da vladajuća partija deluje kao tipična nasilno-ekstremistička organizacija.

To ne znači da je nasilje neizbežno. Znači da bi bilo neodgovorno ponašati se kao da režim može mirno da prihvati poraz na nacionalnom nivou.

Tu dolazimo do glavnog evropskog paradoksa. EU i dalje računa da je Vučić, uprkos svemu, faktor stabilnosti. Naša analiza pokazuje suprotno: njegov režim opstaje tako što proizvodi i dozira nestabilnost. Kriza mu nije neprijatnost koju želi da okonča, već, u nedostatku legitimiteta, instrument kojim vlada. U odnosima sa susedima i unutar same Srbije, napetost se povremeno podiže, zatim smiruje i ponovo koristi kao dokaz da je upravo Vučić jedini čovek sposoban da spreči još gori ishod.

Geopolitički kalkulus ne jača poziciju Evropske unije na Balkanu, već je podriva. Kada EU, zarad stvaranja lažne slike opšteg napretka u procesu proširenja, prećutkuje rušenje demokratije u Srbiji, ona ne dobija stabilnost, već kupuje vreme režimu koji nestabilnost proizvodi. Istovremeno gubi poverenje proevropskih građana i mladih, a Vučićevom režimu šalje poruku da su evropske vrednosti predmet trgovine kad god se u Beogradu pozovu na Rusiju, Ukrajinu, Kosovo ili regionalni mir.

Režim je danas organizovaniji, manje se plaši, ponovo je nametnuo tempo i računa na iscrpljivanje svojih protivnika. Ali njegova trenutna prednost ne znači i da će pobediti. Legitimitet nije vraćen, društveno nezadovoljstvo nije nestalo, a svaki pokušaj da se ono zatvori u postojeće institucije sudara se sa shvatanjem da su upravo te institucije skoro u potpunosti razorene.

Zato odgovornost nije samo na Briselu. EU je danas jeste važan akter srpske krize, ali nema mnogo razloga da odustane od aktuelne oprezne politike sve dok u Briselu opstaje bojazan da bi alternativa Vučiću mogla biti manje proevropska i više nacionalistička od sadašnje vlasti. Ono šta možda donosi političke poene na domaćem planu, u Evropi ih direktno oduzima. Vučić to zna i igra na tu kartu.

Povratka na stanje pre 1. novembra 2024. nema. Nestabilnost više nije prelazno stanje, već model

Vreme: 23.07.2026 00:31

Medij: radar.nova.rs

Link: <https://radar.nova.rs/politika/analiza-bcbp-opozicija-vucic-studenti-eu/>

Autori: Srđan Cvijić

Teme: Evropska komisija

Naslov: Slom režima ili diktatura

upravljanja krizom. Ako demokratski blok ne konsoliduje političku alternativu, a Evropska unija ne odustane od računice da Vučić predstavlja manje zlo, Srbiju ne čeka razrešenje krize, već njeno produžavanje, a bojim se i pogoršanje.

Tekst se oslanja na dve studije scenarija Beogradskog centra za bezbednosnu politiku. Prva, objavljena u novembru 2025, analizirala je moguće pravce razvoja političke i institucionalne krize u Srbiji do juna ove godine. Upravo objavljena analiza BCBP-a podvlači crtu nad proteklom periodom, zaključujući da je režim ponovo preuzeo političku inicijativu, ali da nije povratio legitimitet. U tome joj pomažu razjedinjenost demokratskog bloka i evropska politika koja Vučića i dalje toleriše u strahu da Srbija potpuno ne sklizne u rusku orbitu, da EU ostane bez poluga uticaja na režim, a da Srbija propusti nakratko otvoreni prozor članstva u EU. Kada smo sa evropskim zvaničnicima razgovarali o prošlogodišnjoj studiji Beogradskog centra za bezbednosnu politiku, mnogi su postavljali isto pitanje: "A gde vam je peti scenario?" Nisu mislili ni na jednu od četiri predstavljene varijante budućeg političkog razvoja, već na povratak Srbije u stanje pre 1. novembra 2024. Morali smo da objašnjavamo da takav scenario nije moguć. Ne zato što smo želeli dramatičan rasplet, već zato što su događaji već otišli predaleko da bi se društvo jednostavno vratilo na staro. U Srbiji je reakcija bila drugačija. Kada je studija objavljena 2025, mnogi su izbore do kraja te godine smatrali gotovo izvesnim. Mi smo se "drznuli" da to dovedemo u pitanje.

